

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาและสนับสนุนองค์ความรู้
ทางกฎหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนไร้บ้าน

รหัสโครงการ ๕๙-๐๐๑๒๔-๐๕

๑ ธันวาคม ๒๕๕๙ – ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

ภายใต้การสนับสนุน
โครงการสนับสนุนองค์ความรู้เพื่อการสร้างเสริมสุขภาวะ
และคุณภาพชีวิตคนไร้บ้าน
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

นายไพสิฐ พาณิชย์กุล และคณะ
ผู้รับผิดชอบโครงการ

โครงการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาและสนับสนุนองค์ความรู้ทางกฎหมาย
เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนไร้บ้าน

คณะวิจัย

อาจารย์ไพสิฐ พาณิชกุล		หัวหน้าโครงการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพล ทรรศนกุลพันธ์		นักวิจัย
นายเข้มชาติ	ตนบุญ	นักวิจัย
นางสาวสรชา	สันตติรัตน์	นักวิจัย
นายชัชวิน	วรปัญญาภา	ผู้ช่วยนักวิจัย
นางสาวบงกช	ดารรัตน์	ผู้ช่วยนักวิจัย
นายปารณ	บุญช่วย	ผู้ช่วยนักวิจัย
นางสาววรรณภา	แต่้มทอง	ผู้ช่วยนักวิจัย
นางสาววิชลาวัลี	คำบุญเรือง	ผู้ช่วยนักวิจัย

ศูนย์ศึกษาความเป็นธรรม คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

บทสรุปผู้บริหารและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

คนไร้บ้านจัดเป็นกลุ่มที่เสี่ยงที่จะถูกละเมิดสิทธิและมีอุปสรรคทางโอกาสในการเข้าถึงบริการ สาธารณะ สวัสดิการ และหลักประกันด้านต่างๆ ด้วยเหตุที่เป็นกลุ่มซึ่งต้องปะทะโดยตรงกับการพัฒนาเมือง อย่างไม่ยั่งยืนทั้งที่สาเหตุของการออกมาอยู่ในพื้นที่สาธารณะนั้นเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางสังคมอันเป็น ผลลัพธ์ของนโยบายส่งเสริมความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจที่ปราศจากการกระจายความมั่งคั่งมาเจือจุนเพื่อน มนุษย์ร่วมสังคม โดยเฉพาะสิทธิในที่อยู่อาศัยตามเป้าหมายการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนและขจัดความยากจน อันมุ่งทำให้ทุกคนมีปัจจัยการดำรงชีพขั้นต่ำอย่างครบถ้วน ยิ่งไปกว่านั้นการขาดไร้ซึ่งเอกสารยืนยันสถานะ บุคคลและปราศจากภูมิลำเนาที่ชัดเจนยังทำให้สูญเสียสิทธิในการได้รับสวัสดิการจากบริการสาธารณะด้าน ต่างๆ รวมไปถึงการรอนสิทธิเมื่อมีโอกาสเข้ากลไกเยียวยาสิทธิทั้งหลายได้

การพยายามขับเคลื่อนนโยบายสนับสนุนคุณภาพชีวิตคนไร้บ้านในทางการเมืองก็เปราะบางเพราะ อาจจะไม่ได้รับการตอบสนองจากภาครัฐหรือองค์กรธุรกิจ เนื่องจากมีปริมาณคนในแต่ละพื้นที่น้อยและไม่อาจ ตรวจสอบย้อนได้ชัดเจนว่าเป็นพลเมืองตามภูมิลำเนาใด จนเป็นสาเหตุให้กลุ่มผลประโยชน์มองข้าม ความสำคัญและไม่นับเป็นภารกิจทางการเมืองเพื่อแลกเปลี่ยนกับคะแนนเสียง อย่างไรก็ตามก็ดีกลุ่มคนไร้บ้าน จำนวนน้อยที่อาจไม่ถูกนับในทางเศรษฐกิจการเมืองก็ยังคงเป็นมนุษย์ที่ต้องได้รับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนใน ฐานะปัจเจกชนที่รัฐพึงให้หลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานตามพันธกรณีสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ไทยเป็น ภาคี เช่นเดียวกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องก็ได้กำหนดบทบาทของรัฐบาล ราชการ ส่วนภูมิภาค และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีบทบาทส่งเสริมสิทธิของคนไร้ที่พึ่ง

กระนั้นการบังคับใช้กฎหมายต่างๆ ที่เดิมมีเจตนารมณ์ช่วยเหลือคนไร้บ้านและพัฒนาคุณภาพชีวิต ของคนในพื้นที่สาธารณะกลับมิได้บังคับตามสิทธิที่กฎหมายได้ให้แนวทางไว้ นำไปสู่การละเมิดสิทธิของไร้บ้าน อันเนื่องมาจากการจับกุมคุมขัง และพยายามกวาดล้างคนไร้บ้านออกจากพื้นที่สาธารณะ ภาวะความเสี่ยงของ คนไร้บ้านที่ขาดเอกสารยืนยันตัวบุคคล หรือไม่อาจตรวจสอบย้อนภูมิลำเนาตามทะเบียนบ้านยิ่งซ้ำเติมคนไร้ บ้านให้อยู่อย่างหวาดกลัวต่อการดำเนินคดีว่าเข้าเมืองผิดกฎหมาย หรือกลายเป็นอาชญากรในสายตาเจ้า พนักงานของรัฐ

การมองข้ามความหลากหลายของกลุ่มคนไร้บ้านย่อมนำไปสู่การละเมิดสิทธิของคนไร้บ้านในลักษณะ การกลายเป็นส่วนเกินของชุมชน เมื่อมีปัญหาความขัดแย้งกับชุมชนรอบข้างก็มักถูกตราบาปกดขี่ว่าเป็น ฝ่ายผิดโดยมิได้มีมาตรการระงับข้อพิพาทที่เป็นธรรมกับคนไร้บ้านกลุ่มเสี่ยงซึ่งต้องอำนาจต่อรอง เมื่อต้อง เผชิญกับความรุนแรงหรือการกล่าวหาที่มีขอบด้วยกฎหมายกระบวนการยุติธรรมก็ได้เข้าปกป้องเยียวยาตาม มาตรฐานที่พึงจะเป็น เรื่อยไปถึงการด้อยโอกาสในการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขทั้งในเชิงป้องกันก่อนและ เยียวยา

ด้วยผลการวิเคราะห์ข้อกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายและการทำงานของกลไกที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิด องค์ความรู้ที่สามารถนำไปส่งเสริมสิทธิกลุ่มคนไร้บ้านควบคู่ไปกับการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน โดยงานวิจัยได้ สังเคราะห์ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้แก่หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการขับเคลื่อน ประเด็นพัฒนาคุณภาพชีวิตคนไร้บ้านดังต่อไปนี้

1. รัฐบาล

1. รัฐบาลสามารถอำนวยความสะดวกของนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกลุ่มคนเปราะบางทางสังคม และคนไร้ที่พึ่ง เพื่อประคับประคองการทำงานด้านบริการ วิชาการด้านคนไร้ที่พึ่งตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ซึ่งอาจปรับเป็นกรอบการทำงานในระดับปฏิบัติการเพื่อรักษาอย่างต่อเนื่อง

2. การพิจารณาทบทวนกฎหมายในปัจจุบันให้สอดคล้องกับสถานการณ์และปัญหาของคนไร้ที่พึ่งตามวาระ เพื่อทวนย้อนสถานการณ์คนไร้ที่พึ่งว่าได้รับการคุ้มครองและพัฒนาที่ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการของคนไร้ที่พึ่งอย่างยั่งยืน ตามแนวทางสร้างการยืนหยัดด้วยตนเองได้อย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

3. รัฐบาลอาจเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้านสวัสดิการของกลุ่มเปราะบางทางสังคม เช่น กระทรวงพัฒนาสังคมฯ ในส่วนงานฟื้นฟูศักยภาพ และการทำงานเชิงรุกในการจัดบริการด้านสวัสดิการ ฟื้นฟู การเฝ้าระวัง ติดตาม ประเมินผล โดยคำนึงถึงความเป็นส่วนตัวอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของปัจเจกชนคนไร้บ้าน

2. กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ สามารถก้าวไปสู่หน่วยงานรัฐบูรณาการ คือ เป็นได้ทั้งหน่วยงานปฏิบัติการและสร้างนโยบายวิชาการ ผ่านการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของคนไร้ที่พึ่งไปยังรัฐบาล โดยอาจเสริมพลังน้ำหนักร่วมกับภาคีที่พร้อมสนับสนุนภารกิจของกรมฯ

2. กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อาจแสดงบทบาทนำในการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือจัดทำข้อมูลของคนไร้บ้าน แล้วนำมาประสานกับข้อมูลขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น กระทรวงสาธารณสุข และหน่วยงานอื่นๆ เพื่อทำฐานข้อมูลในการช่วยเหลือคนไร้บ้านในด้านต่างๆ โดยคำนึงถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอันเป็นประเด็นอ่อนไหวของคนไร้บ้าน

3. กระทรวงฯสามารถจัดทำนโยบายเชิงรุกหรือส่งเสริมระเบียบต่างๆ ที่เอื้อประโยชน์กับคนไร้บ้าน อาทิ ให้สิทธิแก่คนไร้บ้านในการเข้าไปอยู่ในศูนย์พักพิงได้แม้ไม่มีบัตรประชาชน ตามแนวทางของพันธกรณีสิทธิมนุษยชนสากลที่ไทยเป็นภาคี

4. กระทรวงอาจประชาสัมพันธ์และดึงภาคีความร่วมมือเข้าร่วมยกระดับการคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างขีดความสามารถให้กับคนไร้ที่พึ่ง เช่น การสร้างโอกาสและช่องทางในการเข้าถึงบริการพื้นฐานของรัฐ การพัฒนาศักยภาพในการประกอบอาชีพของเครือข่ายคนไร้ที่พึ่ง ทั้งจากภาคประชาสังคมและองค์กรธุรกิจ

5. การอนุเคราะห์ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์ และคนไร้ที่พึ่งให้แก่สังคมและคนรุ่นใหม่ ผ่านการสื่อสารกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายๆ ทาง และมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน โดยเปิดพื้นที่ทางความคิดให้กลุ่มเปราะบาง คนไร้ที่พึ่งกลุ่มต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทางเลือก ทางออกที่หลากหลายและสามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้จริง และเปิดพื้นที่ความรู้ใหม่ๆกับคนรุ่นใหม่ซึ่งใส่ใจประเด็นสังคม

6. กระทรวงฯ ในฐานะผู้เชี่ยวชาญสามารถพัฒนาข้อมูลและระบบฐานข้อมูลของคนไร้ที่พึ่ง ในลักษณะการทบทวนข้อมูลตามวาระอย่างทันสถานการณ์และสภาพความเป็นจริง เชื่อมโยงข้อมูลแต่ละ

หน่วยงานได้ตรงกัน สามารถนำไปใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาคนไร้ที่พึ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงอาจประกาศเป็นเจ้าภาพจัดทำระบบจัดการข้อมูลและฐานข้อมูลที่เป็นระบบเดียวกันบูรณาการทุกหน่วยงาน และอาจอนุเคราะห์เปิดเผย BigData ให้องค์กรการกุศล ประชาสังคมสามารถนำไปใช้ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของคนไร้ที่พึ่งได้

7. การสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐ และภาคประชาสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เป็นตัวกลางประสานการทำงานเพื่อการแก้ปัญหาคนไร้ที่พึ่งของหน่วยงานต่างๆ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาคนไร้ที่พึ่ง ทั้งนี้เป็นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐด้วยตนเอง หรือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาสังคม

8. กรมฯ อาจเปิดกว้างให้ผู้ปฏิบัติงานที่มาจากหลากหลายวิชาชีพเข้ามามีส่วนพัฒนาระบบคัดกรองคนไร้ที่พึ่งเพื่อยกระดับมาตรฐาน

9. ในฐานะหน่วยงานผู้เชี่ยวชาญอาจเป็นศูนย์กลางฝึกอบรมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่ง คนไร้บ้าน ให้กับบุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าหน่วยงาน/ภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องกับคนไร้ที่พึ่ง คนไร้บ้าน เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความชำนาญเฉพาะด้านที่จะรองรับบทบาทภารกิจใหม่ที่เกิดจาก พ.ร.บ.คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และ พ.ร.บ.ขอทานฯ รวมไปถึงต่อต้านการค้ามนุษย์ ซึ่งความชำนาญเฉพาะด้านมีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงาน

10. ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเก็บรวบรวมข้อมูลรายงานสถานการณ์คนไร้ที่พึ่ง และจัดทำข้อมูลรายงานสถานการณ์คนไร้ที่พึ่ง โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร รายงานการวิจัย ข้อมูลหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประมวลให้เห็นถึงสถานการณ์คนไร้ที่พึ่งในรูปแบบดิจิทัลไฟล์เพื่อประหยัดงบประมาณ และเข้าถึงง่าย

12. กระทรวงสามารถหาข้อมูลได้อย่างหลากหลายผ่านการเปิดพื้นที่ให้กับกลุ่มคนไร้ที่พึ่งได้มีโอกาสนำเสนอความเดือดร้อน ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการมีกลไกระดับพื้นที่หนุนเสริมให้เครือข่ายได้มีความพร้อมในการรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้น

13. การจัดทำระบบการติดตามสถานการณ์ปัญหาและการแก้ไขปัญหาคนไร้ที่พึ่ง ในลักษณะเฝ้าระวังภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้นกับคนไร้อย่างสอดคล้องกับบริบท สถานการณ์คุกคามใหม่ๆ

3. กระทรวงสาธารณสุข

1. สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ภายใต้กระทรวงสาธารณสุขสามารถจัดตั้งกองทุนรักษาพยาบาลแก่ผู้ที่ไร้สถานะทางทะเบียน ซึ่งจะสามารถครอบคลุมคนไร้บ้านที่ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนได้อย่างทั่วถึง ตามแนวทางของการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามพระราชบัญญัติให้ใช้บังคับกติกาสีทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และกฎหมายภายในอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

2. การสนับสนุนให้เกิดกลไกสนับสนุนการจัดระบบสวัสดิการด้านสุขภาพ รวมถึงกลไกการตรวจสอบกำกับดูแล เฝ้าระวังด้านสุขภาพของคนไร้ที่พึ่งตามกฎหมายด้านสาธารณสุข

3. อนุเคราะห์การจัดทำความรู้เผยแพร่ให้กับหน่วยงานและภาคประชาสังคมในการปฏิบัติงานด้านสาธารณสุข เช่น การดูแลผู้ป่วยเรื้อรัง ผู้ป่วยจิตเวช โดยเฉพาะผู้อาศัยในพื้นที่สาธารณะ

4. กระทบมหาดไทย

1. การจัดซื้อเทคโนโลยีพิสูจน์อัตลักษณ์ หรือความเป็นพลเมืองไทยโดยใช้ฐานชีวภาพ (Bio-Metric) โดยไม่ควรยึดติดเฉพาะบัตรประชาชน เพื่อรองรับกลุ่มคนไร้ที่พึ่ง ให้สามารถใช้สิทธิรับบริการขั้นพื้นฐานของรัฐ
2. จัดจ้างหรือดำเนินการทำระบบตรวจสอบข้อมูลทางทะเบียนราษฎรที่เหมาะสมกับรูปแบบการเคลื่อนตัวของประชากร (ระบบตรวจสอบที่ง่ายต่อการเข้าถึง ลดขั้นตอนและเอกสาร ระบบการตรวจสอบ/ยืนยันตัวบุคคล/การพิสูจน์สิทธิ) ซึ่งสะดวกต่อการตรวจสอบย้อนจากพื้นที่ใดก็ได้
3. เอื้อเพื่อต่อผู้ไร้ที่พึ่งโดยช่วยลดขั้นตอนหรือระเบียบปฏิบัติต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนและหน่วยงานระดับท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหา
4. อาจสนับสนุนงบประมาณและบุคลากรผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการดูแลคนไร้ที่พึ่งให้แก่ท้องถิ่น
5. สามารถเก็บภาษีลาภลอยเพื่อเอามาเพิ่มงบประมาณให้แก่คนไร้บ้าน
6. แสดงบทบาทนำในการจัดระบบการจัดเก็บข้อมูล ฐานข้อมูลคนไร้ที่พึ่ง และคนไร้บ้านที่มีสถานะทางทะเบียน และการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานอื่น รวมทั้งการมีระบบการติดตามการคืนสถานะทางทะเบียนให้กับคนไร้ที่พึ่ง คนไร้บ้าน

5. กระทบยุติธรรม

1. หนุนเสริมภารกิจต่อต้านการค้ามนุษย์ของหน่วยงานอื่นผ่านการเสนอปรับปรุงบทบัญญัติป้องปรามและปราบปรามองค์กรแสวงหาประโยชน์จากคนไร้บ้าน ตามแนวทางของพันธกรณีและนโยบายสากล
2. กระทบฯสามารถสนับสนุนองค์ความรู้ผ่านการวิจัยพัฒนาบทลงโทษกรณีที่มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติกฎหมาย และขยายนิยามการกระทำที่ถือเป็นความผิด เพื่อป้องกันการเลี่ยงกฎหมายและหยุดต้นตอของการกระทำที่จะนำไปสู่การหาผลประโยชน์จากคนไร้บ้านทั้งจากองค์กรอาชญากรรมและภาคส่วนอื่น
3. ช่วยกำหนดมาตรฐาน/มาตรการที่ใช้ในการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดต่อคนไร้บ้านหรือต่อผู้ด้อยโอกาสในสังคมเป็นการเฉพาะ เพื่อป้องกันการสับสนของเจ้าหน้าที่ในการที่จะนำกฎหมายมาบังคับใช้ (กฎหมายให้เจ้าหน้าที่ใช้ดุลยพินิจ ทำให้เกิดความหลากหลายในการบังคับใช้กฎหมาย) และสร้างแนวทางร่วมระหว่างทุกหน่วยงานไปในทิศทางเดียวกัน
4. อาจช่วยผลักดันร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งสำคัญยิ่งต่อสวัสดิภาพของคนไร้ที่พึ่งในพื้นที่สาธารณะ
5. ให้คำแนะนำแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดมาตรการเยียวยาสิทธิคนไร้บ้านที่ตกเป็นเหยื่อหรือถูกละเมิดสิทธิ

6. คำรวจ

1. เจ้าพนักงานสามารถใช้พระราชบัญญัติให้ใช้บังคับกติกาสีทมิฬเมืองและการเมือง รวมถึงพันธกรณีด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรมอื่นเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน กรณีที่จับกุมคนไร้บ้านเพื่อดำเนินคดีเกี่ยวข้องกระทำความผิดตาม พรบ.ขอทานฯ หรือกฎหมายที่มีโทษทางอาญาทั้งหลาย
2. ในคดีที่เกี่ยวข้องกับองค์การอาชญากรรม เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถใช้มาตรการกักตัวคนไร้บ้านไว้เป็นพยาน เพื่อนำไปสู่การจับกุมตัวองค์การอาชญากรรมเพื่อบรรลุเป้าหมายต่อต้านการค้ำมนุษย์
3. การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับคนไร้บ้าน เจ้าพนักงานอาจประสานงานกับหน่วยงานอื่นบนพื้นฐานของการคำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานในกระบวนการยุติธรรม และสิทธิในการได้รับสวัสดิการตาม พรบ.คนไร้ที่พึ่งฯ

7. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

1. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะผู้เชี่ยวชาญพื้นที่และประชากรในท้องถิ่นสามารถทำฐานข้อมูลจำนวนประชากรที่เข้าข่ายเป็นคนไร้บ้าน/คนไร้ที่พึ่ง (กลุ่มเสียง) ที่มีอยู่ในพื้นที่ โดยมีมาตรการคุ้มครองข้อมูลอ่อนไหวของคนไร้บ้าน
2. อาจจัดซื้อจัดจ้างเพื่อสร้างฐานข้อมูลที่มีต้องสามารถแยกแยะคนตามความจำเป็นขั้นพื้นฐานได้เพื่อนำมาจัดทำนโยบายต่อไป
3. อนุเคราะห์งบประมาณและทรัพยากรบุคคลเข้าสนับสนุนโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนไร้บ้านหรือป้องกันคนมิให้ตกอยู่ในภาวะวิกฤต โดยอาจอยู่ในรูปแบบหลักประกันทางสังคม หรือโครงการรองรับสถานการณ์ฉุกเฉินของกลุ่มเสียงทั้งหลาย อาทิ เด็ก สตรี คนชรา ผู้ป่วยเรื้อรัง ตามโครงสร้างสังคมผู้สูงอายุ

8. องค์การพัฒนาเอกชน (NGOs)

1. สามารถนำหลักประกันด้านสิทธิมนุษยชนเป็นฐานการเรียกร้องสิทธิโดยสามารถผลักดันข้อเสนอแนะเชิงนโยบายทั้งหลายตามแนวทางกระบวนการที่อ้างอิงสิทธิ (Rights-based Approach) เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ
2. อาจใช้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals - SDG) ที่มีหลายส่วนเกี่ยวข้องกับสิทธิในปัจจัยการดำรงชีพขั้นพื้นฐานของคนไร้บ้านหลัก เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างครบวงจรและมีผลผูกพันรัฐให้ปฏิบัติตาม เนื่องจากเนื้อหาของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นรวบรวมมาจากพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนที่ไทยเป็นภาคีและให้สัตยาบันอยู่แล้ว